स्थानीय राजपत्र

शैलुङ गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्डः ३) संख्याः ०३, १० चैत्र, २०७६

भाग–२

शैलुङ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय काटाकुटी दोलखा
बागमती प्रदेश, नेपाल

"शैलुङ गाउँपालिकाको शिक्षा योजना कार्यान्वयन कार्यनीति, २०७६"

प्रस्तावना: नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई माध्यमिक तहसम्मको शिक्षाको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरे अनुरुप शैलुङ गाउँपालिकाले शिक्षा सम्बन्धी नीति पारित गरी त्यसलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि शिक्षा ऐन र शिक्षा योजना समेत निर्माण गरिसकेको छ। यस गाउँपालिकाले शिक्षा ऐनका प्रावधान अनुसार योजनाले निर्धारण गरेका लक्ष्यहरुलाई हासिल गर्नको लागि तपसिल बमोजिमको कार्यनीति पारित गरी लागु गर्ने निर्णय गरेको छ।

१. पहुँचको सुनिश्चितता

- चार वर्ष उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई बढिमा आधा घण्टाको पैदल हिडाइमा बालविकास केन्द्र पुग्ने गरी नयाँ बाल विकास केन्द्रहरुको स्थापना र पुराना बाल विकास केन्द्रको समायोजन गर्ने।
- सबै बालबालिकालाई बालविकास केन्द्रमा भर्ना गराउनका लागि अभिभावकहरुलाई उत्प्रेरित गर्न सचेतना र सहयोगका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।
- तीन वर्ष सम्मको उमेर समुहका बालबालिका र गर्भमा रहेका बच्चाहरुको समेत पोषण, बृद्धि र विकासमा सहयोगी हुन अभिभावकहरुलाई सचेतना र सहयोगका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।
- भौगोलिक दुरीका कारण बालविकास केन्द्रमा उपस्थित हुन नसक्ने बालबालिकाकालागि घर, टोल तथा कार्य थलोमै सिकाइ सामग्री उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने।
- गाउँपालिका भित्रका ५-१२ वर्ष उमेर समुहका सबै बालबालिकाहरुलाई आधारभूत शिक्षाको पहुँच पुऱ्याउनका लागि नक्साङ्कन गरी विद्यालय समायोजन, वहु कक्षा विद्यालय स्थापना र आवश्यकता अनुसार विद्यालय स्थानान्तरण गर्ने।
- आधारभूत शिक्षा पुर्णरुपमा निशुल्क र अनिवार्य गर्नको लागि अभिभावक सचेतना र सहयोगका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।
- गाउँपालिका भित्र बसोबास गर्ने गरिब, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सामाजिक रुपले पछि परेका र भाषिक र जातीय अल्प संख्यकहरुका बालबालिकाहरुलाई विद्यालय शिक्षामा पहुँच सुनिश्चित गर्नका लागि छात्रबृत्ति, आय आर्जन, सचेतना जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।
- अभिभावक वा संरक्षक कोहि नभएका अनाथ बालबालिकाहरुको लागि गाउँपालिकाले विशेष कार्यक्रम संचालन गरी उनिहरुलाई खान बस्नको सुबिधा सहितको आवासीय शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था गर्ने ।
- गाउँपालिका भित्र सबैको पहुँचमा माध्यमिक तहको शिक्षा पुऱ्याउन हाल संचालनमा रहेका माध्यमिक विद्यालयहरुमा भौगोलिक विकटता र अपाङ्गताका कारण जान नसक्ने बालबालिकाहरुका लागि आवासीय विद्यालय संचालन गर्ने।

- माध्यमिकतहको शिक्षा पुर्ण रुपमा निशुल्क गर्न विद्यालय र अभिभावकहरुका लागि आय आर्जनका कार्यक्रमहरु संचालन गर्न विभिन्न किसिमका सहयोग कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।
- आधारभूत तह वा माध्यमिक तहको शिक्षा पुरा गरेपछि विभिन्न कारणले औपचारिक शिक्षालाई निरन्तरता दिन नसकेका व्यक्तिहरुका लागि रुचि र क्षमता अनुसारको प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षा तथा तालिम प्रदान गर्न गाउँपालिकामा एउटा वहु प्राविधिक विद्यालयको स्थापना गर्ने।
- गाउँपालिकाभित्र साक्षरताको सर्वेक्षण गर्ने र सबै प्रौढहरुलाई साक्षर बनाउनका लागि आवश्यक देखिएका वडा र टोलहरुमा साक्षरता कक्षाहरु संचालन गर्ने।
- मानिसहरुमा पढ्ने बानीको विकास गर्न र सिकाइलाई जीवन पर्यन्त निरन्तरता दिनका लागि प्रत्येक वडामा एउटा सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको स्थापना गर्ने र त्यसै मार्फत साक्षरता र निरन्तर सिकाइका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।
- गाउँपालिकामा उच्च शिक्षा प्रदान गर्न क्याम्पस स्थापनाका साथै श्रोत साधन युक्त बनाउने र उच्च शिक्षाका आकांक्षी क्षमतावान व्यक्तिहरुलाई उच्च शिक्षाको पहुँच उपलब्ध गराउने।

२. व्यवस्थापकीय क्षमता सुदृढिकरण

- बालविकास केन्द्रमा आउने बालबालिकाका अभिभावकहरुबाट बालविकास केन्द्र व्यवस्थापन समिति बनाउने र समुदाय तथा विद्यालयमा संचालित बालविकास केन्द्रहरुको व्यवस्थापनमा अभिभावकहरुलाई जिम्मेवार बनाउने।
- बालविकास केन्द्रमा दिवाखाजा, शुद्ध खानेपानी, खेल्ने सामग्री, खेल्ने ठाउँ आदिको महत्वबारे अभिभावकहरुलाई जानकारी गराउने कार्यक्रम संचालन गर्ने र सोको उचित प्रबन्धका लागि अभिभावकहरुको सहयोग र संलग्नता बढाँउने।
- गाउँ सभाद्वारा पारित शिक्षा ऐन र नियमावली अनुसार गठन भएका विद्यालय व्यवस्थापन समितिहरुलाई विद्यालयको समग्र व्यवस्थापन कार्यमा पूर्ण जिम्मेवार बनाउने र प्रधानाध्यापकहरुलाई लक्ष्य तोकी विद्यालयका सबै पक्षमा सुधारका लागि जिम्मेवार बनाउन लगाउने।

- विद्यालयहरुमा 'गुणस्तरीय शिक्षाकालागि न्युनतम सक्षमताको अवस्था २०६९ र बालमैत्री विद्यालय राष्ट्रिय प्रारुप २०६७ मा उल्लेखित प्रावधानहरुको कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने।
- व्यवस्थापन समितिहरु र प्रधानाध्यापकहरुलाई विद्यालयको आय-व्यय, विद्यार्थीको सिकाइको गुणस्तर, भौतिक अवस्था, विद्यालयका आवश्यकताहरु आदि समग्र पक्षहरुको पारदर्शी विवरण समय समयमा अभिभावकहरु समक्ष पेश गर्न लगाउने र विद्यालय व्यवस्थापनमा अभिभावकहरुको सहयोगी भूमिका सुनिश्चित गर्ने।
- सामुदायिक सिकाइ केन्द्रहरुलाई अनौपचारिक शिक्षा र जीवन पर्यन्त सिकाइका कार्यक्रमहरु संचालनका लागि जिम्मेवार बनाउने र तिनीहरुको व्यवस्थापनमा स्थानीय व्यक्तिहरुलाई संलग्न गराउने।

३. गुणस्तरमा सुधार

- प्रत्येक बालविकास केन्द्रमा बालविकास पाठ्यक्रममा निर्धारण गरिएका क्रियाकलापहरु संचालन गरी बालबालिकाहरुको शारीरिक, बौद्धिक, सामाजिक र संवेगात्मक विकासलाई सहयोग गर्ने।
- बालविकास केन्द्रमा एक वर्षको अध्ययन पछि कक्षा १ मा भर्ना हुन जाने बालबालिकाहरुले सामान्य भाषिक र गणितीय सीपहासिल गरेको सुनिश्चित गर्ने।
- विद्यालय शिक्षामा पाठ्यक्रम कार्यान्वयनलाई जोड दिने र पाठ्यक्रमले तोकेका सिकाइ उपलब्धिहरु हासिल भएको सुनिश्चित गर्ने।
- विद्यालयहरुमा अतिरिक्त र सहक्रियाकलापहरु मार्फत बालबालिकाहरुको विशेष क्षमता र रुचि पहिचान गरी त्यसको विकासकालागि कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने।
- प्रत्येक विद्यालयमा पुस्तकालय र आवश्यकता अनुसार प्रयोगशाला र संग्रहालय समेतको व्यवस्था गरी विद्यार्थीको सिकाइलाई गुणस्तरीय बनाउन सहयोग गर्ने।
- विद्यालयमा विद्यार्थीहरुको सिकाइलाई अर्थपुर्ण, रमाइलो र व्यवहारिक बनाउनका लागि बालबालिकाहरुका अनुभवलाई उपयोग गर्ने र कक्षा कोठामा सहयोगात्मक र सक्रीय सिकाइलाई जोड दिने।
- प्रत्येक बालबालिकाको समग्र पक्षको विकासलाई देखाउने गरी

विद्यार्थी कार्य संचयिकाको व्यवस्था गर्ने र समय समयमा अभिभावकहरुलाई त्यसबारे जानकारी गराई आवश्यक राय सुझाव र सल्लाह लिने।

- विद्यार्थीहरुको सिकाइले उनीहरुको दैनिक व्यवहारमा पारेको सकारात्मक प्रभाव बारे अवलोकन गरी शिक्षकले समय समयमा अभिभावकहरुलाई जानकारी दिने र लिने काम गर्ने।
- गाउँपालिका भित्र प्राबिधिक र व्यवसायिक तालिम तथा शिक्षा प्रदान गर्ने विद्यालय र संस्थाहरुमा सम्बन्धित विषयको प्रयोगात्मक सीप प्रदान गर्ने आवश्यक भौतिक सुविधाहरु र दक्ष जनशक्ति भएको सुनिश्चित गर्ने र त्यस्ता संस्थाबाट उत्पादित जनशक्तिको रोजगारी वा स्वरोजगारीको अवस्थाबारे गाउँपालिकामा सूचना व्यवस्थपन गर्ने।
- अनौपचारिक शिक्षाका कक्षाहरुमा सहभागी भएका प्रौढहरुको सिकाइ र त्यसबाट उनिहरुको दैनिक व्यवहारिक जीवनमा परेको प्रभावबारे सबै सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरुले समय समयमा सर्वेक्षण गरी जानकारी व्यवस्थित गरिराख्ने।
- अनौपचारिक शिक्षा प्राप्त गरेपछि आय आर्जनमा बृद्धि गरी जीवनस्तरमा सुधार ल्याएका र पढाइ तथा सिकाइलाई निरन्तरता दिएका व्यक्तिहरुको विवरण गाउँपालिकाले प्रकाशन गरी सबैलाई सिकाइ प्रति उत्प्रेरित गर्ने।
- उच्च शिक्षामा प्रवेश परीक्षाका आधारमा क्षमतावानहरुलाई मात्र प्रवेश गराउने र यस तहको शिक्षालाई अनुसन्धानमुलक बनाउने।

४. क्षमता विकास

- बालविकास सहयोगी कार्यकर्ताहरुलाई बालबालिकाको चौतर्फी विकासमा कसरी सहयोग पुर्याउने भन्ने विषयमा पुनर्ताजगी तालिम गाउँपालिकाले संचालन गर्ने।
- अभिभावकहरुलाई बालविकास र सिकाइबारे जानकारीमुलक अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने र त्यसबारे परम्परागत रुपमा गरिएका अभ्यासहरुका सकारात्मक पक्षहरुबारे छलफल गर्ने।
- शिक्षकहरुलाई पाठ्यक्रम निर्माण, पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तकको सम्बन्ध, पाठ्यक्रम कार्यान्वयन योजना, विद्यार्थी उपलब्धिको मुल्याङ्कन आदि विषयमा तालिम संचालन गर्ने।

- गाउँपालिका भित्र उपलब्ध जनशक्ति र समय समयमा बाहिरबाट बोलाइएका विषय विज्ञहरुबाट शिक्षकको कक्षा अवलोकन गर्न लगाई पृष्ठपोषण दिने र शिक्षकले कक्षामा संचालन गर्ने क्रियाकलापहरुमा सुधार गर्न सहयोग गर्ने।
- गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरुमा कार्यरत शिक्षकहरुको विषयगत समितिहरु बनाई समय समयमा गोष्ठी, छलफल, कार्यशाला आदिको आयोजना गर्ने।
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति, बालविकास केन्द्र व्यवस्थापन समिति, सामुदायिक सिकाइ केन्द्र व्यवस्थापन समिति र क्याम्पस व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता विकासका लागि तालिम, गोष्ठी, छलफल, कार्यशाला आदि संचालन गर्ने।
- विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरु र सामुदायिक अध्ययन केन्द्रका परिचालिकाहरुका लागि व्यवस्थापन तालिम संचालन गर्ने।
- गाउँपालिकामा प्रचलित परम्परागत सीप, कला, संस्कृति आदि बारे जानकारी राख्ने स्थानीय व्यक्तिहरुलाई समय समयमा विद्यालयमा बोलाई श्रोत व्यक्तिकोरुपमा काम गर्न लगाउने ।

५. बालपार्कको व्यवस्था

- गाउँपालिकाका सबै वडामा विद्यालय, वालवालिका, तिनका अभिभावक, तथा वडाको सहयोगमा कम्तिमा एउटा वालपार्क निर्माण गर्ने
- यस्ता पार्कमा संग्रहालय, पुस्तकालय, खेल मैदान, पिकनिक स्थल, तथा अन्तर पुस्तेनी संवाद स्थल बनाउने

प्रमाणिकरण मिति : ०६ चैत्र, २०७६

आज्ञाले,
रामकुमार महतो
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत